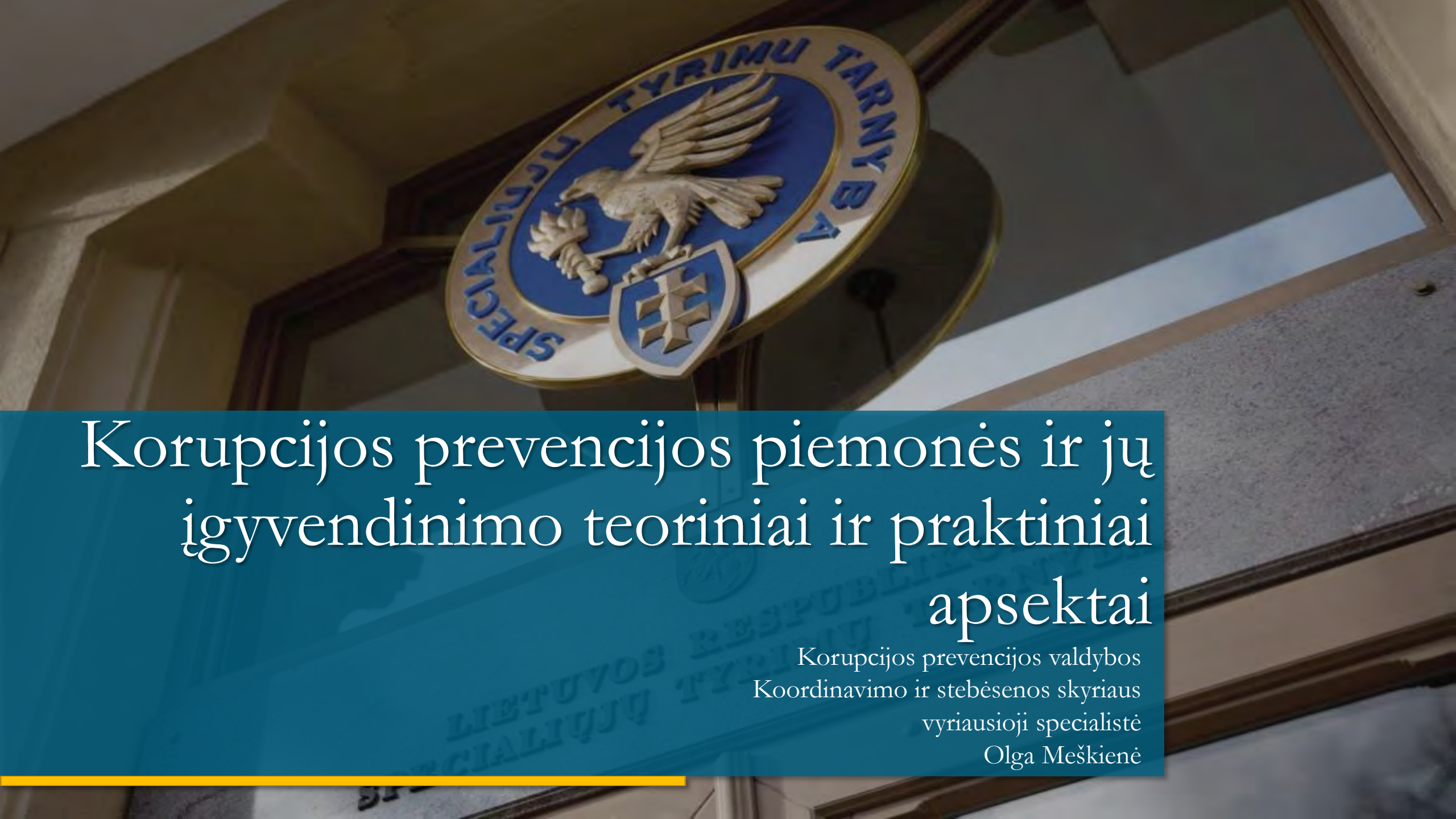

Korupcijos prevencijos priemonės ir jų įgyvendinimo teoriniai ir praktiniai apsectai

Korupcijos prevencijos valdybos
Koordinavimo ir stebėsenos skyriaus
vyriausioji specialistė
Olga Meškienė

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PRIEMONĖS

Korupcijos prevencijos
planavimo dokumentai

Korupcijos pasireiškimo tikimybės
nustatymas

Teisinis reguliavimas

Korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI):

7 straipsnio 1 dalies 3-6 punktai, 3-9 dalys. Korupcijos prevencijos veiksmų planai

10 straipsnis. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijos, patvirtintos STT direktoriaus 2021-11-30 įsakymu Nr. 2-246 (toliau – Rekomendacijos)

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAID/6bc466a2521f11ec86bdcb0a6d573b32?jfwid=-1ac9ufit4b>

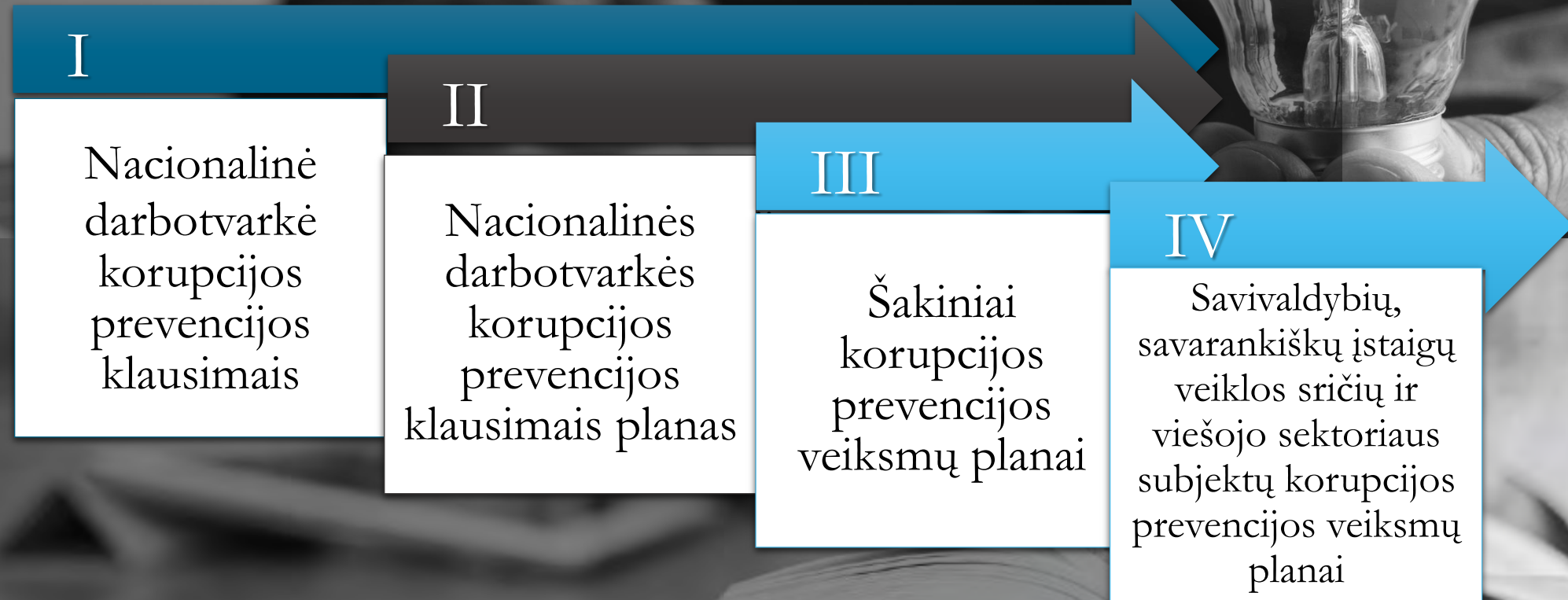
Šakinių, savivaldybių, savarankiškų įstaigų veiklos sričių ir viešojo sektoriaus subjektų korupcijos prevencijos veiksmų planų rengimo gairės, patvirtintos STT direktoriaus 2021-12-28 įsakymu Nr. 2-283, (toliau – Gairės)

<https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8c8d382067a611eca9ac839120d251c4>

The background of the slide features a close-up, grayscale photograph of several wooden planks or logs stacked horizontally. A thick, light-colored rope is knotted and draped over the planks, adding a textured, nautical feel to the design.

Korupcijos prevencijos veiksmų planų parengimo teoriniai ir praktiniai aspektai

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PLANAVIMO DOKUMENTAI

KORUPCIJOS PREVENCIJOS VEIKSMŲ PLANAI (TOLIAU – PLANAI)

Šakiniai planai

- ✓ Apima kelių savarankiškų įstaigų veiklos sritis

Rengiami:

- ✓ jei tai numatyta Nacionalinėje darbotvarkėje korupcijos prevencijos klausimais ar kituose norminiuose teisės aktuose
- ✓ savarankiškų įstaigų vadovų ar savivaldos institucijų sprendimu

Savivaldybių planai

- ✓ Apima vienos savivaldybės ir jai pavaldžių subjektų veiklos sritis
- ✓ Rengiami savivaldybės tarybos arba savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu

REZULTATAS

KORUPCIJOS PREVENCIJOS VEIKSMŲ PLANAI

Savarankiškos įstaigos veiklos srities planai

- ✓ Vienos savarankiškos įstaigos veiklos sritį, įskaitant jai pavaldžių viešojo sektoriaus subjektų veiklos sritis
- ✓ Rengiami savarankiškos įstaigos vadovo sprendimu

Viešojo sektoriaus subjekto planai

- ✓ Apima vieno viešojo sektoriaus subjekto veiklą
- ✓ Rengiami viešojo sektoriaus subjekto vadovo sprendimu

REZULTATAS

Šakiniai, savivaldybių, savarankiškos įstaigos veiklos srities ir viešojo sektoriaus subjekto planai

- Rengiami vadovaujantis šiuo įstatymu, Nacionaline darbotvarke korupcijos prevencijos klausimais, Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais planu bei kitais teisės aktais

- Atsižvelgiant į korupcijos rizikos valdymo vertinimo, atsparumo korupcijai lygio nustatymo rezultatus ir kitą informaciją

Savivaldybių, savarankiškos įstaigos veiklos srities ir viešojo sektoriaus subjekto planai

- Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo procedūrą, buvo nustatyti korupcijos rizikos veiksniai

- Planą ir (ar) jo projektą parengusiame subjekte buvo atlikta korupcijos rizikos analizė ar antikorupcinis teisės aktų ar jų projektų vertinimas ir pateikti pasiūlymai dėl kritinių korupcijos rizikos veiksnių mažinimo ar šalinimo.

Plano nauda

ĮRANKIS

1. Padeda spręsti problemas, tiesiogiai susijusias su korupcija

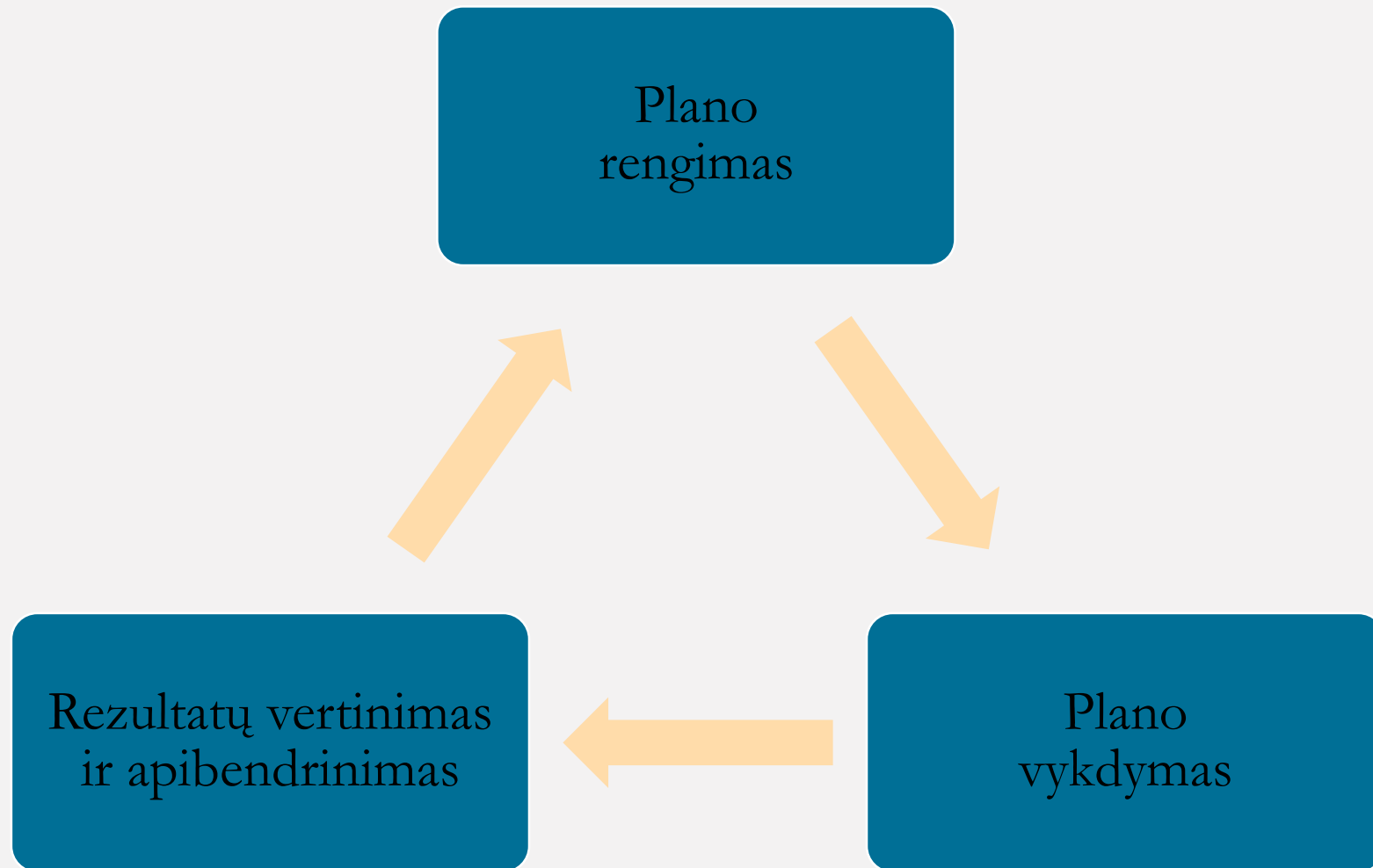
ĮSTAIGAI

2. Pati institucija turi nuspręsti, kokia plano apimtis, kokios korupcijos rizikos mažinimo priemonės yra aktualiausios

STEBĖTI

3. Būtina reguliariai vykdyti stebėseną ir vertinimą

PLANO EGZISTAVIMO CIKLAS

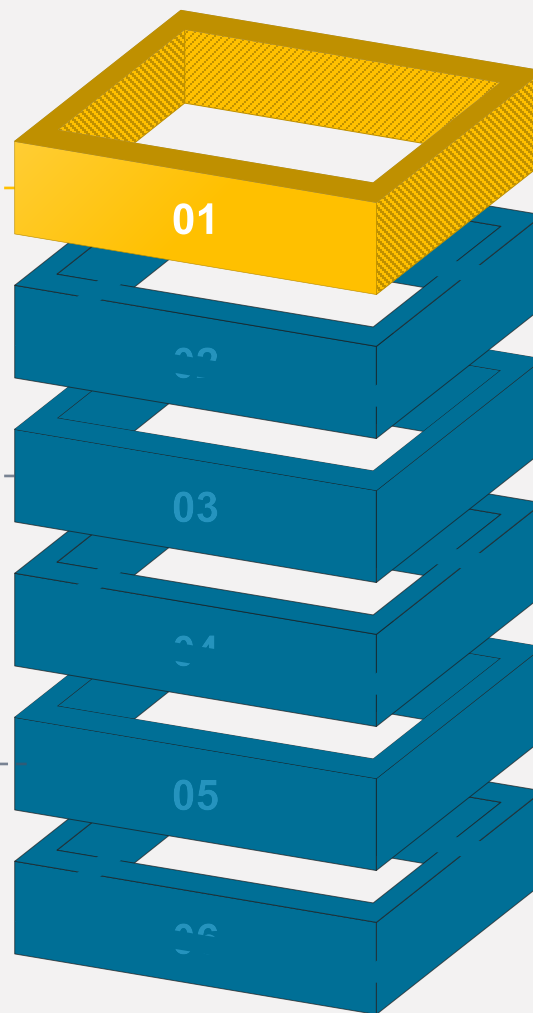

REKOMENDUOJAMA PLANO STRUKTŪRA

Plano pavadinimas,
vykdytojai

Korupcijos rizikos
veiksnių analizė

Plano korupcijos rizikos
mažinimo priemonės, jų
įgyvendinimo terminai,
vertinimo kriterijai

Bendrosios nuostatos

Programos tikslai,
uždaviniai

Plano įgyvendinimas ir
kontrolė

PLANO PAVADINIMAS

Pavadinime nurodoma:

- Valstybės, savivaldybės įstaigos pavadinimas
- turinio esmė ir laikotarpis, kuriam Plano rengiama

Siūlomas laikotarpis – 1-3 metai.

PLANO BENDROSIOS NUOSTATOS

Aprašoma:

- Plano rengimo teisinis pagrindas
- Paskirtis
- Plano vartojamos sąvokos
- kitos, Plano rengėjų nuožiūra būtinos, nuostatos

KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ ANALIZĖ

S

Stiprybės

Pvz., įstaigoje įdiegta ir veikianti galimų viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistema

Silpnybės

Pvz., dažna personalo kaita

S

Galimybės

Pvz., ES lėšų panaudojimas antikorupciniai veiksmai

G

Grėsmės

Pvz., galimas potencialių besikreipiančiųjų į įstaigą asmenų skaičiaus ryškus padidėjimas

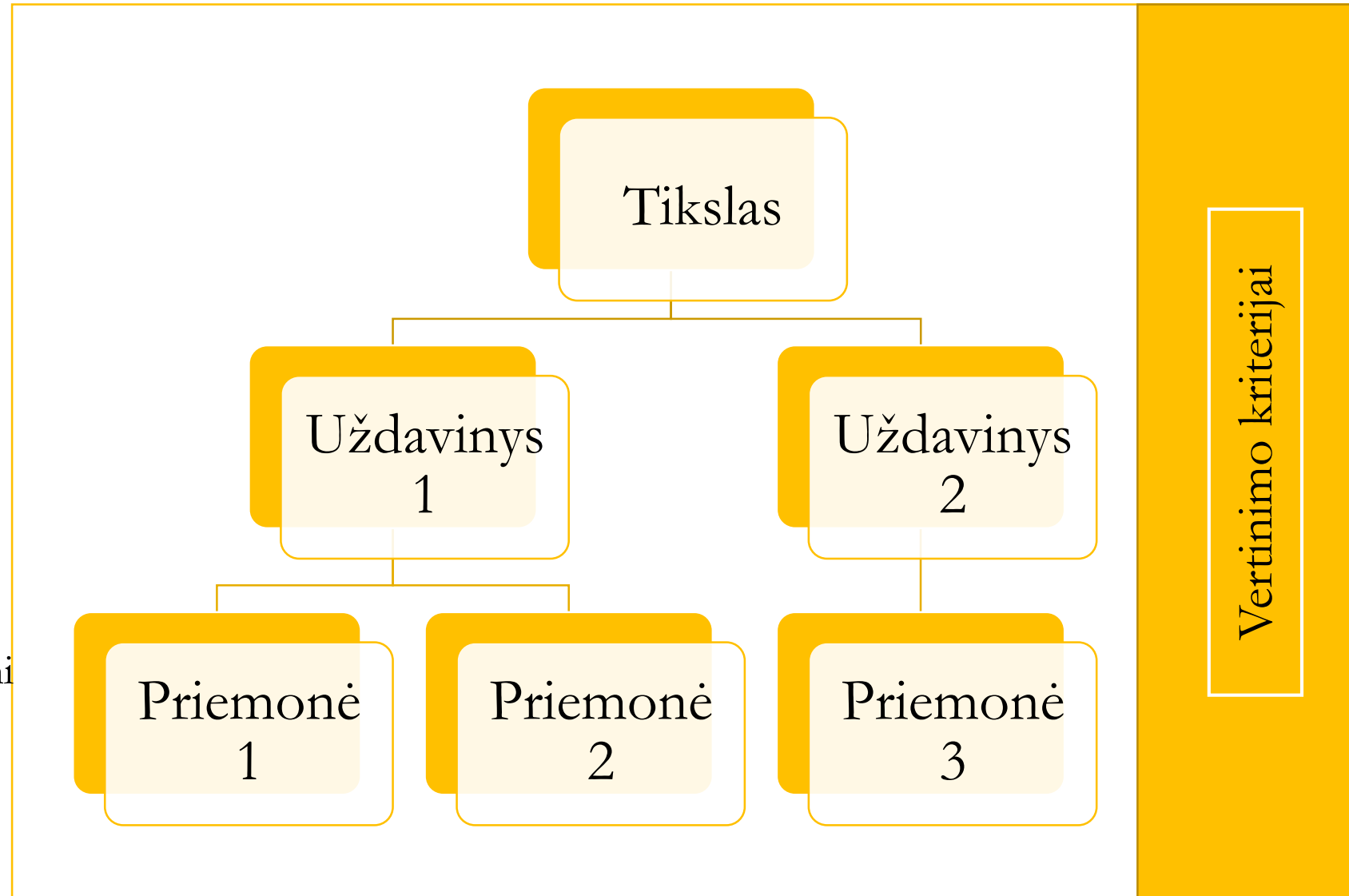
G

PLANO TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR VERTINIMO KRITERIJAI

Atsižvelgiant į korupcijos rizikos veiksmų analizės duomenis:

- Nustatomas (-i) Plano tikslas (-ai), t. y. siekiamas rezultatas
- Iškeliami uždaviniai, kuriais siekiamas nustatyto tikslo (tikslas padalinamas į atskirus elementus)
- Plano uždaviniams įgyvendinti ir tikslui pasiekti nustatomos konkrečios priemonės (įgyvendinimo būdas) ir įvardijami vertinimo kriterijai, kurie suteikia informaciją apie tikslo, uždavinio ar priemonės įgyvendinimą

PLANO TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR VERTINIMO KRITERIJAI pavyzdžiai

Plano tikslai:

mažinti įstaigos darbuotojų toleranciją korupcijai
mažinti korupcijos pasireiškimo galimybes

Plano uždaviniai:

didinti sprendimų priėmimo viešumą / įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimą
mažinti sprendimus priimančių asmenų diskreciją / tobulinti procedūrų vidinį reglamentavimą

Plano priemonės:

įstaigos interneto svetainėje skelbti įstaigos rengiamų teisės aktų projektus
įdiegti programinę įrangą, kuri automatizuotų užduočių paskirstymo procesą / parengti
teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo tvarkos aprašą

Vertinimo kriterijai:

konkretus tolerancijos korupcijai indekso pokytis (*konkreti procentinė išraiška*)
įdiegta ir naudojama programinė įranga / parengtas teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo
tvarkos aprašas

Plane rekomenduojama nurodyti:

- Priemonės, kurios yra skiriamos nustatytoms korupcijos rizikoms valdyti, maksimaliai mažinant jų poveikį
- Priemonių įgyvendinimo terminus, kuriais nustatomas konkretus laikotarpis, iki kurio turi būti įgyvendinta Plane numatyta korupcijos rizikos mažinimo priemonė
- Priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijus, kurie turi būti aiškūs, tikslūs, pamatuojami, kad būtų galima tinkamai įvertinti Plane numatytų korupcijos rizikos mažinimo priemonių ir Plano įgyvendinimo veiksmingumą

Įgyvendinant Planą, siūloma:

- Reguliariai vykdyti stebėseną ir vertinimą.
- Periodiškai apibendrintą informaciją teikti koordinuojantiems ir kontroliuojantiems asmenims ir skelbti viešai.
- Koordininavimą ir kontrolę vykdančiams asmenims vertinti pateiktą informaciją ir prireikus nedelsiant imtis priemonių šalinti nustatytas kliūtis, užkertančios kelią tikslams ir uždaviniams pasiekti bei priemonėms įgyvendinti.

Į ką atkreipėme dėmesį?(I)

Dažniausia apsiriboja vien tik bendrų korupcijos prielaidų įvardijimu.

Ne visada
tinkamai
atliekama
korupcijos rizikos
veiksnių analizė

Pavyzdžiui:

„Korupcija yra viena iš nacionalinių grėsmių valstybei ir tuo pačiu vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, keliantis grėsmę žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei, iškreipiantis socialinį teisingumą, sąžiningą konkurenciją <...>“

„Bendrosios korupcijos prielaidos: socialinės (nedarbas, neefektyvi motyvacinė karjeros sistema); teisinės (teisės aktų netobulumas, dažnas jų keitimas bei kolizijos); institucinės; visuomenės pilietiškumo stokos <...>“

I ką atkreipėme dėmesį?(II)

Istaigos anksčiau
vykdyti
antikorupcinės
politikos rezultatai

Turėtų būti išsiaiškinama, kurios įgyvendintos korupcijos prevencijos priemonės buvo veiksmingos, o kurios nedavė norimų rezultatų, ar sumažėjo (ir kiek) korupcijos pasireiškimo tikimybė valstybės, savivaldybės įstaigoje, įgyvendinus ankstesniame plane numatytas priemones.

Plano tikslai

Neretai pasitaiko pernelyg abstraktūs ir deklaratyvūs tikslai.

Pavyzdžiui:

*„veiksmingos korupcijos prevencijos **siekimas** vykdant prevencijos priemones ir bendros antikorupcinės kultūros **ugdymas**“*

*„**ugdyti** antikorupcinę kultūrą įstaigoje“*

*„**panaikinti** korupcijos pasireiškimo prielaidas“*

Į ką atkreipėme dėmesį?(III)

Tikslo rezultato ir
vertinimo kriterijai

Neretai pasitaiko nepakankamai tikslų ir aiškių kriterijų.

Pavyzdžiui:

„**svaresnė** visuomenės parama atitinkamoms antikorupcinėms iniciatyvoms“

„**didėjantis** nepakantumas korupcijai“

„**didėjantis** visuomenės pasitikėjimas įstaiga“

„darbuotojai **suvokia** savo indėlį bei vaidmenį, vykdamą korupcijos prevenciją“

„Įvykdytų patikrinimų **skaičius**“

„Nusišalinusių nuo pavesto darbo ar užduoties darbuotojų **skaičius**“

„asmėnų, dalyvavusių mokymuose, **skaičius**“

Kartais kriterijai, formuluojami kaip procesai (vyksmai)

Pavyzdžiui:

„**gerinti** korupcijos prevencijos priemonių organizavimą“

„**didinti** nepakantumą korupcijai“

Į ką atkreipėme dėmesį?(IV)

Plano administravimo
mechanizmas

Pasigendama Plano stebėsenos, vertinimo ir kontrolės procesų aprašymo, Plano vykdytojų atskaitomybės nustatymo, Plano atnaujinimo tvarkos

Visuomenės
įtraukiamas į
antikorupcinę veiklą

Turėtų būti numatoma galimybė visuomenei ir suinteresuotiems subjektams teikti pasiūlymus dėl Plano nuostatų atnaujinimo per visą Plano įgyvendinimo laikotarpį ar kitaip aktyviai dalyvauti veikloje

Plano vykdymo
viešinimas

Įstaigų interneto svetainėse turėtų būti prieinamas (lengvai surandama) Planas ir vykdymo ataskaitos.

Į ką atkreipėme dėmesį?(V)

Priemonė = įstaigos
kompetencijai
priskirta veikla
(funkcija)

Priemonių vykdymo
terminų laikymasis

Požiūris į Plano
įgyvendinimą

Neretai išvardijamos Korupcijos prevencijos įstatymo 5 str. nustatytos korupcijos prevencijos priemonės.

Pavyzdžiui:

„atlikti teisės aktų projektų antikorupcinius vertinimus“

„kreiptis į STT dėl informacijos apie asmenį, siekiantį eiti struktūrinio padalinio vadovo pareigas“

„teikti informaciją valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams“

„paviešinti nustatytus korupcijos atvejus“

„atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą“

Neretai priemonės suskumbama vykdyti, kai apie jų vykdymą pasiteirauja STT

Dažnai tik formaliai stengiamasi pasiekti statistinius rodiklius, taip fragmentizuojant antikorupcinę veiklą

<https://invega.lt/doclib/aueo182zno2s7rqdw7qdgvmr1zj7jczu>

The background of the slide features a close-up, grayscale photograph of several wooden planks or logs stacked horizontally. A thick, light-colored rope is knotted around one of the planks in the center. The lighting creates strong shadows and highlights the textures of the wood and the rope.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo teoriniai ir praktiniai aspektai

Pagrindinės sąvokos:

KPT

Prielaida, kad tam tikri įstaigos veiklą veikiantys išoriniai, vidiniai, individualūs rizikos veiksniai sudarys galimybes atsirasti korupcijai.

KPT nustatymas

Procedūra, kuria nustatomi korupcijos rizikos veiksniai viešojo sektoriaus subjekto veikloje

Korupcijos rizikos veiksniai

Priežastys, sąlygos, įvykiai, aplinkybės, dėl kurių gali pasireikšti korupcijos rizika.

KPT nustatymo tikslai

Antikorupciniu požiūriu įvertinti viešojo sektoriaus subjekto veiklos sritį(-is), siekiant nustatyti korupcijos rizikas ir (ar) rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus.

2. Nustatyti priemones, skirtas nustatytoms korupcijos rizikoms ir (ar) rizikos veiksniams sumažinti ar pašalinti.

KPT NUSTATYMO UŽDAVINIAI

1. Nustatyti viešojo sektoriaus subjekto veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė

2. Identifikuoti korupcijos rizikas ir (ar) rizikos veiksnius srityse, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė

3. Nustatyti korupcijos rizikos ir (ar) rizikos veiksnių mažinimo ar pašalinimo priemones

KPT nustatymo atlikimo įstaigos ir subjektai

Įstaigos

- Viešojo sektoriaus subjektai, nustatyti KPI 2 straipsnio 14 dalyje
- Savarankiška įstaiga sau pavaldžiam ir (ar) jos valdymo sričiai priskirtame viešojo sektoriaus subjekte
- Viešojo sektoriaus subjektas sau pavaldžiam ir (ar) jo valdymo sričiai priskirtame viešojo sektoriaus subjekte

Subjektai

- Atlieka už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingai subjektai, nurodyti KPI 24 straipsnio 1–4 dalyse.

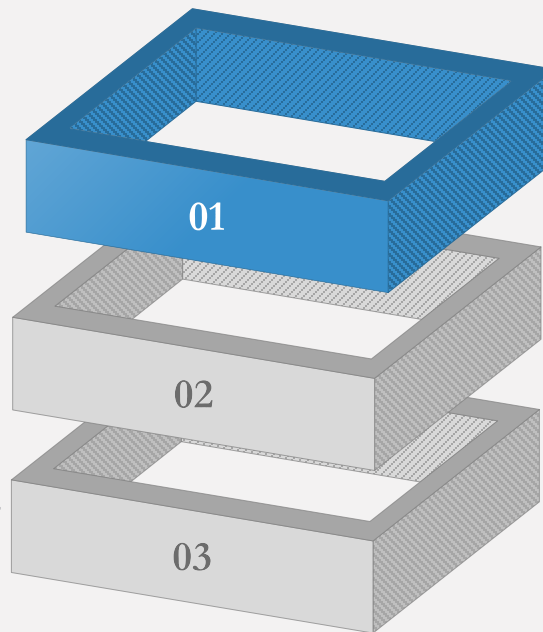
Kokybiškos ir laiku atliktos KPT nustatymo procedūros būtinos sąlygos:

- Vykdytų žinių ir patirties turintys darbuotojai;
- KPT nustatymo procedūrą vykdančiams darbuotojams būtų sudarytos sąlygos laiku gauti visą reikiamą informaciją;
- KPT nustatymo procedūrai atlikti būtų skiriama pakankamai laiko.

KPT nustatymo procedūrą sudaro 3 etapai:

I etapas

Veiklos sričių, kuriose egzistuoja KPT, nustatymas

II etapas

Korupcijos rizikos ir (ar) rizikos veiksnių veiklos srityse, kuriose egzistuoja KPT, nustatymas

III etapas

Išvados dėl KPT nustatymo parengimas ir korupcijos rizikos ir (ar) rizikos veiksnių mažinimo ar pašalinimo priemonių nustatymas

I ETAPAS

Veiklos sričių, kuriose egzistuoja KPT, nustatymas

Veiklos sričių, kuriose egzistuoja KPT, nustatymas

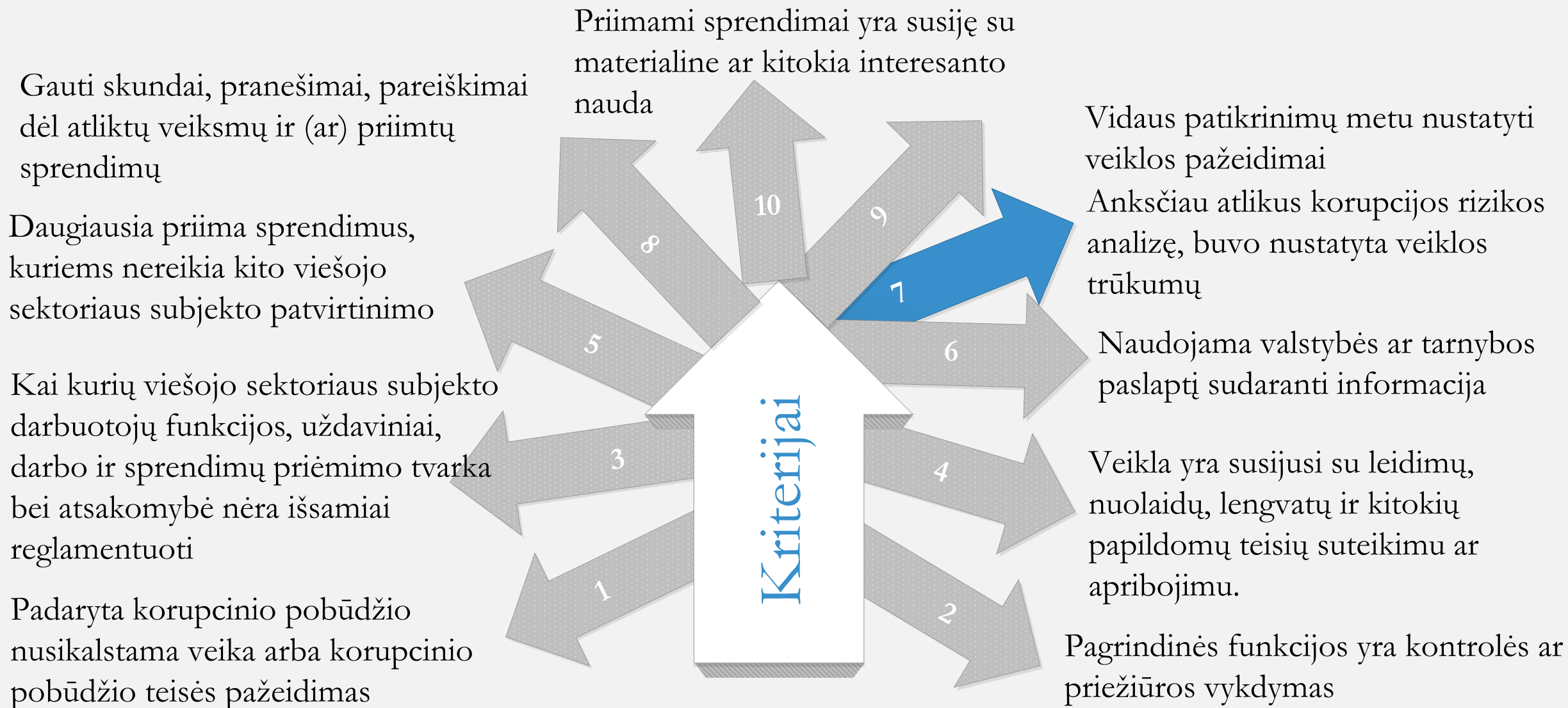
- Viešojo sektoriaus subjekto savarankiško funkcionavimo užtikrinimas (vidaus administravimas)

- Viešojo sektoriaus subjekto konkrečių funkcijų vykdymas

Veiklos sričių, kuriose egzistuoja KPT, nustatymas

I Etapas

KURIA SRITĮ VERTINTI?

I etapas

Rekomenduojama einamaisiais metais korupcijos rizikos(-ų) ir (ar) rizikos veiksnių nustatymą atlikti 2–3 pagal aukščiau nustatytus kriterijus atrinktose rizikingiausiose veiklos srityse.

Pirmenybė teikiama veiklos sričiai, kuri atitinka Rekomendacijų 10.1 punkte esantį kriterijų - padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika arba korupcinio pobūdžio teisės pažeidimas.

II ETAPAS

Korupcijos rizikos ir (ar) rizikos veiksmų
veiklos srityse, kuriose egzistuoja KPT,
nustatymas

INFORMACIJOS (DUOMENŲ) RINKIMO METODAI

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė

2. Interviu metodas

3. Prieinamos informacijos stebėjimas ir analizavimas

TEISĖS AKTŲ APŽVALGA IR ANALIZĖ

1. Teisinio reglamentavimo spragų, galimybės dviprasmiškai taikyti teisės aktų nuostatas identifikavimas

2. Sprendimų priėmimo procedūros aiškumo vertinimas

3. Teisės akto taikymo praktikos, nustatytų korupcijos atvejų ir kurios teisės akto nuostatos sudaro sąlygas korupcijai vertinimas

PASIRUOŠIMAS DARBO PRAKTIKOS VERTINIMUI

II etapas

Parengti klausimyną ir įtraukti į jį klausimus

Papildomai išanalizuoti ir kitus dokumentus, susijusius su analizuojama veiklos sritimi

REIKŠMINGŲ DUOMENŲ TYRIMAS

II etapas

- viešojo sektoriaus subjekto priimtus norminius, vidaus administravimo ir individualius teisės aktus;
- kitus dokumentus ir juose užfiksuotą informaciją;
- žodžiu įstaigos tarnautojų ir (ar) pareigūnų pateiktą informaciją;
- atsakyti į Rekomendacijos 16 punkte nurodytus klausimus.

III ETAPAS

Išvados dėl KPT nustatymo parengimas ir korupcijos rizikos ir (ar) rizikos veiksnių mažinimo ar pašalinimo priemonių nustatymas

Išvadoje nurodoma:

III etapas

PAVYZDYS

X valstybės įstaiga

- Vadovaudamasi KPI 10 straipsniu ir Rekomendacijomis atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą viešųjų pirkimų organizavimo srityje.
- Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko valstybės įstaigos vyr. specialistas...
- Analizuotas laikotarpis – 2021...– 2022....
- Vertinamoje veiklos srityje egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes ji atitinka *Rekomendacijų 10.3 papunktyje numatytą kriterijų – kai kurių viešojo sektoriaus subjekto darbuotojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti.*

PAVYZDYS

Atlikti veiksmai:

- Atliekant KPT nustatymą viešųjų pirkimų organizavimo srityje vertinti šie **teisės aktai**:
 - 1) ... įstatymas;
 - 2) Vyriausybės nutarimai ... ;
 - 3) Ministro įsakymas ... ;
 - 4) ... Įstaigos nuostatai;
 - 5) ... tvarkos.....

Vertinant vadovautasi *Rekomendacijų 16 punkte* pateiktu klausimynu:

1. ...

2. ...

PAVYZDYS

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. Neskaidri darbuotojų, vykdančių pirkimus, paskyrimo tvarka.

Nėra perkančiosios organizacijos vadovo patvirtinto pirkimų organizatorių sąrašo.

2. Neatskirtos pirkimų inicijavimo ir organizavimo funkcijos.

Nustatyta atvejų, kai tas pats asmuo ir inicijuoja pirkimą ir po to jį vykdo kaip pirkimo organizatorius.

Siūlymai:

Siekiant mažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką viešųjų pirkimų organizavimo srityje siūloma:

1. Įstaigos vadovui patvirtinti pirkimų organizatorių sąrašą.
2. Atsisakyti praktikos, kai tas pats asmuo ir inicijuoja pirkimą ir po to jį vykdo kaip pirkimo organizatorius.

IŠVADA DĖL KPT NUSTATYMO

III etapas

Surašoma ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo sprendimo dėl KPT nustatymo atlikimo priėmimo dienos

Pateikiama sprendimą dėl KPT atlikimo priėmusio viešojo sektoriaus subjekto vadovui ar jo įgaliotam asmeniui patvirtinti per 3 darbo dienas nuo jos surašymo

Viešojo sektoriaus subjekto vadovas ar jo įgaliotas asmuo

PATVIRTINA

Išvadą dėl KPT nustatymo

PRIIMA SPRENDIMĄ

Dėl korupcijos rizikos ir jos veiksmų
(jeigu jie nustatyti) pašalinimo ar
mažinimo

PASKELBIMAS IR INFORMAVIMAS

1. Paskelbia įstaigos interneto svetainėje.
2. Informuoja savarankišką įstaigą, kuriai viešojo sektoriaus subjektas pavaldus ar kurios valdymo sričiai jis priskirtas.
3. Ne vėliau kaip po 1 metų nuo sprendimų priėmimo paskelbia apie atliktus veiksmus ir pasiektus rezultatus.

Klaidos

- ✓ Nenurodomi kriterijai
- ✓ Korupcijos rizikos veiksniai įvardinti neaiškiai arba visai neįvardinti
- ✓ Nepakankamai pagrindžiami nustatyti korupcijos rizikos veiksniai
- ✓ Numatomos formalios ir nepakankamai veiksmingos priemonės
- ✓ Neanalizuojamas praktinis procedūrų vykdymas
- ✓ KPT nustatymo išvada neskelbiama viešojo sektoriaus subjekto, kurio veiklos sritis buvo vertinama, interneto svetainėje

Ką galime padaryti patys?

Nėra
vieno
sprendimo
korupcijai
sumažinti

<https://www.stt.lt/korupcijos-prevensija/mokomoji-ir-metodine-medziaga/7452>

Ačiū už dėmesį

www.stt.lt

A. Jakšto g. 6, Vilnius

olga.meskiene@stt.lt

+370 638 97921

